

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับงานด้านการปศุสัตว์

ที่มา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรียบเรียงโดย ส่วนงานการเกษตร สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง

คำนำ

เนื่องในวันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ซึ่งเป็นวันสำคัญของประชาชนชาวไทยและชาวโลก คือ วันชาติ วันพ่อแห่งชาติ และวันดินโลก

เพื่อเทิดทูนพระเกียรติและน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ งานส่งเสริมการเกษตร สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง จึงได้สืบค้นข้อมูลตัวอย่างพระราชกรณียกิจด้านการพัฒนาการเกษตร มานำเสนอเพื่อให้เป็นประโยชน์และสร้างความรับรู้ให้กับประชาชนในเขตรับผิดชอบ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์

ส่วนงานการเกษตร สำนักปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง

สารบัญ

- บทนำ ๑ - ๔
- โรงนมหนองโพราชบุรี : แบบขยายจากโรงนมผงสวนดุสิต ๔ - ๖
- การขยายผลสู่ราษฎร ๗
- ศูนย์รวมนมสกนครตามพระราชดำริ : ความพยายามรวมกลุ่มผู้เลี้ยงโคนมในภาคอีสาน ๘ - ๙
- แนวพระราชดำริเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ๑๐ - ๑๖
- ธนาкарโค-กระบือ : พระปรีชาในการแก้ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ๑๓ - ๑๖

เมื่อ ๗๐ ปีก่อน คนไทยน้อยคนที่จะรู้จักดื่มนมสด ในกรุงเทพฯ เราจะเห็นแขกเลี้ยงวัวถีบจักรยานไปส่งนมที่ฟักรีดแก่สมาชิกในตอนเช้า การเลี้ยงโคในระยะต้นอยู่ในมือชาวอินเดียแทบทั้งสิ้น โดยใช้โคพื้นเมืองซึ่งเป็นโครีดนมที่ให้น้ำน้อยมาก ต่อมามีการนำโคจากอินเดียเข้ามาเลี้ยงมากขึ้น โคที่ใช้รีดนมจึงค่อยๆ กลายมาเป็นโคแบบอินเดีย พันธุ์บังกาลา

นมโค นับเป็นอาหารใหม่ของคนไทยซึ่งบริโภคน้อยอยู่ในวงจำกัดเฉพาะคนชั้นสูงและชาวต่างชาติซึ่งคุ้นเคยกับวิถีชีวิตแบบตะวันตก สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อครั้งยังทรงเป็นหม่อมสังวาลย์ มหิดล ณ อยุธยา ก็ทรงเป็นผู้หนึ่งที่เล็งเห็นคุณประโยชน์ของการดื่มนมเพื่อพลานามัย พระโอรสและพระธิดาดื่มนมเป็นประจำทุกวัน ดังปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อครั้งยังทรงเป็นนักเรียนอนุบาลของโรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัยนั้น ทรงมีกระติกน้ำร้อนใส่นมไปโรงเรียนทุกวัน

แม้ว่าคนไทยจะไม่ได้ถือว่านมเป็นอาหารหลัก แต่คนไทยก็บริโภคนมเพิ่มขึ้นทุกปี และนมส่วนใหญ่ในระยษะนั้นต้องซื้อหามาจากต่างประเทศ ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ เกิดการขาดแคลนอาหารนมซึ่งเคยได้รับจากต่างประเทศ รัฐบาลสมัยนั้นจึงได้จัดตั้งองค์การเกี่ยวกับการผลิตนมขึ้น โดยรวบรวมซื้อโคนมของชาวอินเดีย ๓๐๐ ตัวมาเลี้ยงเพื่อรีดนมจำหน่าย และยังได้โอนกิจการโคนมของคุณหญิงवासเทพ ซึ่งเป็นคนไทยรุ่นแรกที่ทำกรเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพเข้ามาดำเนินงานต่อ กรมกสิกรรมเองก็ได้จัดตั้งโรงงานนมผงขนาดเล็กขึ้นที่เกษตรกลางบางเขนนับเป็นโรงงานนมผงโรงแรกของไทยซึ่งมี หม่อมราชวงศ์ เทพฤทธิ์ เทวกุล เป็นผู้คิด และสร้างโรงงานนมผงนี้ แต่เมื่อสงครามยุติลง ปรากฏว่าทั้งองค์การนม และโรงงานนมผงก็สลายตัวไปด้วย

ผลพลอยได้อย่างหนึ่งซึ่งมีที่มาจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็คือการ เปลี่ยนแปลงพันธุ์โคนม สืบเนื่องมาจากในช่วงสงครามกองทัพญี่ปุ่นได้นำโคนมพันธุ์โฮลสไตน์ หรือพันธุ์ขาวดำ มาจากสิงคโปร์เพื่อใช้รีดนมเลี้ยงกองทัพ เมื่อสงครามเลิก โคเหล่านี้กระจายไปอยู่ในฟาร์มของชาวอินเดียได้ผสมกับพันธุ์บังกาลา ได้ลูกผสมที่ให้นมมากกว่า จึงเกิดความนิยมในการเลี้ยงโคลูกผสม โฮลสไตน์ขึ้นมาแทนที่พันธุ์บังกาลา

การส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยได้เริ่มขึ้นหลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ โดยกรมปศุสัตว์และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ทดลองนำพันธุ์โคนมจากต่างประเทศเข้ามาเลี้ยง เช่น นำโคนมพันธุ์เจอร์ซี มาจากประเทศออสเตรเลีย พันธุ์เบรอันสวิสจากสหรัฐอเมริกา และพันธุ์เรดซินติจากปากีสถาน ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ กรมปศุสัตว์ได้ตั้งสถานีผสมเทียมแห่งแรกขึ้นที่ เชียงใหม่ เพื่อส่งเสริมการผสมเทียมโคนม และในปี พ.ศ. ๒๕๐๑ จัดตั้งเป็นหน่วยผสมเทียม โดยวิธีนี้ทำให้เกิดโคลูกผสมที่ใช้เป็นโคนมขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความตื่นตัวในการเลี้ยงโคนมซึ่งแพร่หลายไปยังจังหวัดอื่นๆ เช่น นครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี พระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๔ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดตั้งโรงงานฆ่าเชื้อและบรรจุนมขวดแบบทันสมัยขึ้นแห่งหนึ่ง สามารถผลิตนมบรรจุขวดได้เป็นจำนวนมากและยังรับเป็นตลาดกลางจำหน่ายนมสดให้แก่กสิกร การเลี้ยงโคนม จึงเริ่มเป็นอาชีพจริงจังขึ้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและขยายต่อไปยังจังหวัด นครปฐม และราชบุรี การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในประเทศไทยมาเริ่มต้นจริงจังและมีแบบแผน หลังจากการเสด็จฯ เยือนประเทศเดนมาร์กของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในเดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๐๓

ประเทศเดนมาร์กเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงในกิจการด้านปศุสัตว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ ไปทอดพระเนตรกิจการฟาร์มโคนมและกิจการ ผลิตอาหารจากนมหลายแห่งในครั้งนั้นรัฐบาลเดนมาร์กและ องค์การเกษตรกรรมต่างๆ ของเดนมาร์กได้น้อมเกล้าฯ ถวายโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในประเทศไทย โดยจัดตั้งฟาร์มโคนมไทย - เดนมาร์ก ขึ้นที่อำเภอมวกเหล็ก จังหวัด สระบุรี และเปิดเป็นทางการเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๕ โดยมีสมเด็จพระเจ้าเฟรดเดอริกที่ ๙ แห่งเดนมาร์ก และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นประธานในพิธีร่วมกัน

ฟาร์มแห่งนี้ นับเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ซึ่งนอกจากจะดำเนินกิจการเลี้ยง โคนมและผลิตนมเป็นจำนวนมาก จัดอบรมฝึกผู้เลี้ยงโคนมให้รู้จักการเลี้ยงโคนมอย่างถูกวิธีแล้ว ยังดำเนินงานโรงนมและช่วยรับซื้อนมสดจากกสิกร ในเขตใกล้เคียงด้วย กล่าวได้ว่าการเลี้ยงโคนมของเมืองไทยฟื้นตัวขึ้นมาใหม่จากพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวโดยแท้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่ เข้าเฝ้าฯ ณ สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ว่า

**“...กิจการเลี้ยงโคนม และอาชีพเลี้ยงโคนมนี้เป็นอาชีพที่ยาก แต่ถ้าทำดีๆ และช่วยกันทำก็มี
ความสำเร็จอย่างยิ่งและ ใหญ่หลวง เป็นประโยชน์สำหรับตน สำหรับประเทศชาติ...”**

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริว่า อาชีพเลี้ยงโคนมเป็น อาชีพหนึ่งที่จะสามารถทำรายได้สูง ให้แก่เกษตรกรไทย ขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมให้คนไทยรู้จักบริโภคนมอันจะช่วยให้เด็กไทยมีร่างกายที่ แข็งแรงและมีส่วนสูงเพิ่มขึ้น เหมือนชาวตะวันตกซึ่งนิยมบริโภคนมเป็นอาหารหลักแต่เนื่องจากนมเป็นอาหารที่มี ราคาแพงในขณะนั้น ทั้งยังเป็นสินค้านำเข้าจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ จึงทรงหาทางให้ชาวไทยได้บริโภคนม ราคาถูก พระองค์ทรงริเริ่มทดลองเลี้ยงโคนมขึ้นในบริเวณสวนจิตรลดา โดยกรมปศุสัตว์และนายนิคม ไรวา ได้น้อมเกล้าฯ ถวายโคพันธุ์ ๖ ตัว เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นการทดลองดำเนินกิจการเลี้ยงโคนมแบบพื้นที่ ที่ราษฎรจะเลี้ยงเองได้ โดยเลี้ยงในจำนวนจำกัดเท่ากับแรงงานของสมาชิกในครอบครัว ปลูกหญ้าและพืช อาหาร สัตว์เอง ทำบัญชีรายรับรายจ่ายโดยละเอียด

ในระยษณั้ันกรษทรวงเกษตรฯ กำล้งส่งเสริมการเลียงโคนม มีจำนวนโคนมเพิ่มมากขึ้น สามารถผลิตน้ำนมได้มากจนเกิดภาวะนมล้นตลาดในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ทางโครงการฯ ต้องการเครื่องมือที่จะแปรรูปนมให้หลากหลายขึ้น โรงงานนมผง "สวนดุสิต" จึงเกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นโรงงานแห่งแรกที่ทำโดยมุ่งหวังให้เป็นโรงงานตัวอย่างแก่เกษตรกรและผู้สนใจในการผลิตนม ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานแก่คณะกรรมการดำเนินงานสร้างโรงงานนมผงที่ ตำบลหนองโพ จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๓ ว่า

"...เรื่องโรงงานทำนมผงนี้ทำระยะยาว เบื้องต้นที่ทำที่สวนจิตรลดานี้มีจุดประสงค์ที่จะค้นคว้า และดูว่าการทำนมผงทำได้หรือไม่เพราะเคยปราสบกับ ม.ร.ว. เทพฤทธิ์ มานานแล้วว่าเรามีนม ประเทศไทยมีการเลียงโคนม มีจุดประสงค์ให้ผลิตนมให้มากขึ้นอีก และมีการส่งเสริม ทางราชการก็ส่งเสริมการเลียงโคนมแต่หนักใจที่ว่า ถ้าเลียงโคเป็นล่ำเป็นสันแล้วจะไม่มีตลาด..."

"...การสร้างโรงนมในสวนจิตรลดาไม่ใช่สำหรับการค้า แต่สำหรับทดลองดูว่าการทำเช่นนี้จะได้อย่างไร และเก็บข้อมูลเอาไว้..."

"...เท่าที่ได้พิสูจน์มาก็พิสูจน์ว่าวิธีเลียงก็ทำได้ในประเทศไทย เมื่อตั้งโรงทำนมผงก็พิสูจน์ได้ว่าทำได้ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาตัวเลขต่างๆ ที่ได้มา จะต้องมาย่อย หมายความว่าจะต้องมาค้นคว้า มาวิจัย มีใจว่าเมื่อดูตัวเลขที่ลงทุนว่าเท่าไรแล้ว จะทำให้เกิดออกมาเป็นผลลัพธ์ว่า ผู้เลียงโคนม และสร้างโรงโคนม สร้างโรงนมผงจะได้ตามตัวเลขนี้..."

โรงงานนมผงสวนดุสิตนี้ ได้ดำเนินกิจการไปได้ด้วยดี เป็นที่สนใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั่วไปเป็นอันมาก สมดังพระราชประสงค์ที่มุ่งให้ราษฎรนำไปดำเนินการตามโดยวิธีการรวมกลุ่มกันขึ้นในรูปสหกรณ์

โรงนมหนองโพราชบุรี : แบบขยายจากโรงนมผง สวนดุสิต

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๒ เกิดภาวะน้ำนมดิบล้นตลาด กลุ่มเกษตรกรจึงทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาต่อ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อขอพระราชทานความช่วยเหลือ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ความช่วยเหลือ ในการที่จะสร้าง **โรงงานนมผงขึ้น** นายทวิช กลิ่นประทุม ส.ส. จังหวัดราชบุรีในขณะนั้น ได้ บันทึกเหตุการณ์ครั้งนี้ ไว้ในหนังสือที่ระลึกการเสด็จฯ เปิดโรงนมหนองโพ พ.ศ.๒๕๑๕ ว่า

"...โปรดเกล้าฯ ให้คุณแก้วขวัญ (วัชโรทัย) มาหาข้อมูล ปรากฏว่าการดำเนินงานของกลุ่ม เกษตรกรผู้เลี้ยงวัวยังไม่สมบูรณ์ ที่ว่ายังไม่สมบูรณ์หมายถึง ยังไม่มีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มสหกรณ์ ตามกฎหมายแต่ประการใด..."

"...ข้าพเจ้าได้พูดได้คุยกับคุณแก้วขวัญบ่อยขึ้น เพราะเราทั้งสองมีจุดประสงค์ตรงกันที่ว่าทำ อย่างไรจะให้ชาวไทยสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้น มิใช่ว่าปล่อยให้การค้า ซึ่งปัจจุบันอยู่กับมือ ชาวต่างประเทศเกือบทั้งหมดมากอยกำหนดว่าชาวไทยเราจะต้องบริโภคอะไรตามราคาที่เขากำหนด ทาทางให้ชาวไทย บริโภคนมราคาถูกลง ผู้เลี้ยงขายนมได้ราคาที่สมควร และทำให้คนไทยมีอาชีพทาง ด้านนี้เป็นหลักเป็นฐาน..."

"...ต่อมาข้าพเจ้าได้เข้าเฝ้าฯ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข พระราชวังไกลกังวล หัวหิน เพื่อขอพระบรมราช
 วินิจฉัย เกี่ยวกับที่ดินเพื่อจัดตั้งโรงงาน ซึ่งในโอกาสนี้ ข้าพเจ้าได้ซาบซึ้งในพระปรีชาสามารถแห่ง
 องค์พระประมุขเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานข้อคิด ข้อควรระวัง
 เกี่ยวกับความ เหมาะสมของที่ตั้งค่าใช้จ่ายในการถมที่ ความสะอาดของอากาศ ทิศทางลมที่จะ พัดพา
 ฝุ่นละอองมากเกินไปจนควรเพราะนมผงต้องการความสะอาดมากที่สุด..."

ในที่สุด ณ วันที่ ๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ
 พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเปิดโรงนมหนองโพซึ่งขยายแบบไปจากโรงนมผงสวนดุสิต
 และทรงรับบริษัทผลิตภัณฑ์ นองโพ ราชบุรี จำกัด ไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ และได้เสด็จพระราช
 ดำเนินเยี่ยมชมกิจการและพระราชทานกำลังใจแก่สมาชิกสหกรณ์โคนมอยู่เสมอ

การขยายผลสู่ราษฎร

นายถวิล เท่งฮวง การขยายผลสู่ราษฎร นายถวิล เท่งฮวง อายุ ๕๓ ปี รองประธานกรรมการสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด บ้านเลขที่ ๗ หมู่ ๔ ตำบลหนองโพ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี นายถวิล เลี้ยงวัวนมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ซึ่งเป็นช่วงแรกที่ทาง ราชการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโคนม วัวที่เลี้ยงเป็นวัวพันธุ์ผสม "Black and White" โดยใช้น้ำเชื้อของกรมปศุสัตว์ผสมกับวัวพันธุ์พื้นเมือง

ปัจจุบัน นายถวิล มีวัว ๔๐ ตัว ในแต่ละวัน จะทำความสะอาดคอกวัว และวัวทุกตัววันละ ๒ ครั้ง แล้วนำนมไปส่งที่สหกรณ์ฯ ทันที ส่วนอาหารของวัวซื้อต้นข้าวโพดจากจังหวัดกาญจนบุรีวันละ ๕๐ มัดๆ ละ ๕ บาท ปัญหาในการ เลี้ยงวัว คือ ผสมวัวแล้วติดลูกยาก อีกทั้งอาหารวัวก็หายากมากขึ้น คนรุ่นใหม่ ไม่นิยมเลี้ยงวัว เนื่องจากเป็นงานหนัก ต้องเอาใจใส่มาก มิฉะนั้นจะขาดทุน

สิ่งที่นายถวิลมีความประทับใจในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็คือ พระองค์เคยมีรับสั่งว่า **"นมของเรา"** อันแสดงถึงความผูกพันของพระองค์ที่มีต่อกิจการของสหกรณ์โคนมหนองโพนี้

ศูนย์รวมนมสกนนครตามพระราชดำริ : ความพยายามรวมกลุ่มผู้เลี้ยงโคนม ในภาคอีสาน

เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรการดำเนินงานของสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สกนนคร และมีพระราชดำริให้กรมปศุสัตว์ร่วมกับจังหวัดสกนนคร ดำเนินการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและจัดทำโครงการโรงนมพาสเจอร์ไรซ์ขึ้น โดยในขั้นต้นให้ใช้เครื่องมือขนาดเล็กเพื่อจะได้เป็นการทดสอบและศึกษาการแปรรูปนมสดตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพน้ำนม ต่อเมื่อราษฎรเข้าใจและดำเนินการได้ผลดีแล้ว ก็อาจจะขยายเป็นระบบสหกรณ์ต่อไป

วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๙ ศูนย์รวมนมสกนนคร จึงเริ่มเปิดดำเนินการโดยรับน้ำนมดิบเข้าโรงงานเป็นครั้งแรกจากแม่โค ๒๕ ตัว เลี้ยงโคนมจำนวน ๒๐ ครอบครัว ต่อมาเมื่อกิจการการเลี้ยงโคนมขยายตัวเพิ่มขึ้น เครื่องจักรและอุปกรณ์ ที่มีอยู่ประสบปัญหาไม่เหมาะสมกับปริมาณน้ำนมดิบที่รับเข้าโรงงาน บริษัท เอสโซ่แอสตัน ดาร์ตแห่งประเทศไทย จำกัด ได้น้อมเกล้าฯ ถวายอาคารหลังใหม่ และเครื่องจักรอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิต เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ พ.ศ. ๒๕๓๐ จึงทำให้สามารถเพิ่มจำนวนการผลิตได้ถึง ๒,๐๐๐ กก./วัน ผลิตนมพาสเจอร์ไรซ์ที่มีชื่อว่า “นมภูพาน”

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ กลุ่มผู้เลี้ยงโคนมได้รวมตัวกันตั้งขึ้นเป็นสหกรณ์โคนม จังหวัดสกนนคร โดยมีสมาชิกก่อตั้งจำนวน ๑๑๕ คน ดำเนินการในรูปของ สหกรณ์ การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ในระยะแรกเป็นไปด้วยดี แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ สหกรณ์ฯ เริ่มประสบปัญหาเนื่องจากไม่สามารถจำหน่ายผลิตภัณฑ์นมได้หมด ขณะเดียวกันก็มีปัญหากระแสไฟฟ้าดับบ่อยครั้ง ทำให้น้ำนมดิบเสีย เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนอย่างมากจนเลิกเลี้ยงโคนมไปหลายราย กอปร กับปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานสหกรณ์เองทำให้กิจการสหกรณ์ต้องเลิกไป กรมปศุสัตว์ต้องส่งเจ้าหน้าที่จากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์เชียงใหม่มาช่วย ศึกษาหาข้อมูลและเสนอแนวทางแก้ไข

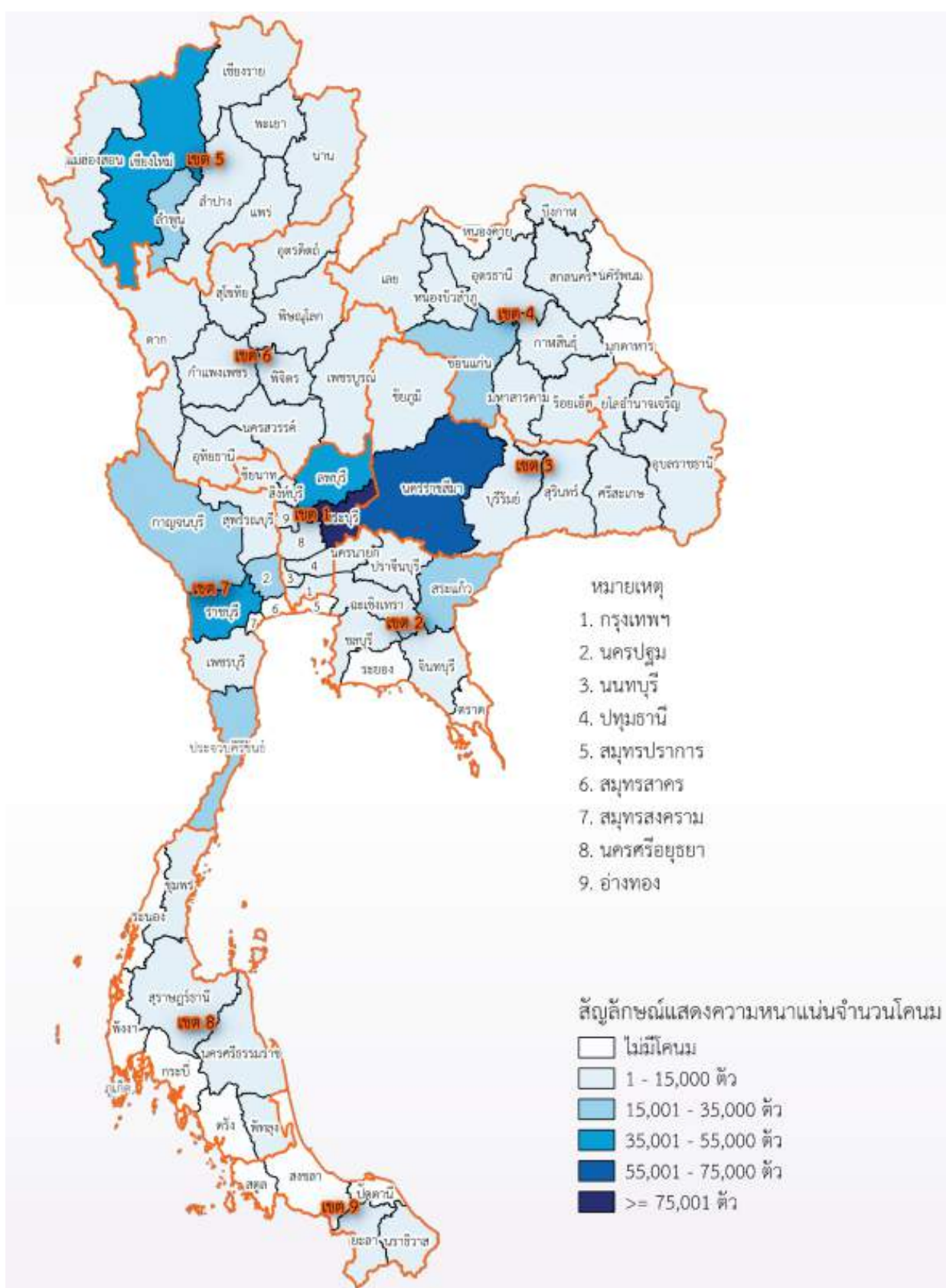

ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมีพระราชดำรินำน้ำนมพาสเจอร์ไรซ์จากโรงงานนมภูพาน นี้ไปให้การสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันโดยใช้เงินกองทุนพัฒนาเด็กเล็กในถิ่นทุรกันดารมาจัดซื้อในระยะเริ่มต้น ๒ ปี พร้อมกับดำเนินการพัฒนาอาชีพ ผู้ปกครองเด็กให้มีรายได้เพิ่มขึ้นจนสามารถซื้อน้ำนมบริโภคเองได้ ทั้งยังพระราชทานพระราชดำริให้เพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปน้ำนมเพื่อให้สามารถรองรับน้ำนมดิบจากเกษตรกรได้พอเพียง

กรมปศุสัตว์จึงได้จัดทำแผนพัฒนาศูนย์รวมนมสกจนครตามพระราชดำริขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ เพื่อสนองพระราชดำริดังกล่าว และช่วยสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมได้มีการจัดตั้ง สหกรณ์ขึ้นมาอีกในอนาคต

ในปัจจุบัน ศูนย์รวมนมสกจนครผลิตน้ำนมพาสเจอร์ไรซ์ยี่ห้อ **"นมสด ภูพาน"** ได้วันละ ๒๐,๐๐๐ ถังต่อวัน โดยมีเกษตรกรส่งน้ำนมอยู่ ๑๔๐ ราย จาก จำนวนสมาชิกทั้งหมด ๒๕๓ คน เกษตรกรเหล่านี้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านบริวาร ๘ หมู่บ้าน เช่น บ้านโพนสวรรค์ บ้านดงกุ่มข้าว บ้านดงมะไฟ เป็นต้น โคนมที่เลี้ยงในบริเวณนี้มีจำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ ตัว แต่ละครอบครัวจะเลี้ยงได้มากที่สุด ประมาณ ๑๖ ตัว ซึ่งเป็นการเลี้ยงในระดับกลางเท่านั้น ปริมาณการผลิตดังกล่าว ไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด เนื่องจากร้อยละ ๗๐ ของนมที่ผลิตได้ เป็นนมในโครงการนักเรียน มีเพียงร้อยละ ๓๐ เท่านั้นที่ขายในท้องตลาดของเมืองสกจนคร ทั้งๆที่ตลาดยังมีความต้องการรับนมเพิ่ม แต่ก็ยังไม่สามารถผลิตได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะอาชีพการเลี้ยงโคนมที่สกจนครนี้ยังเป็นแค่อาชีพเสริมของเกษตรกร แม้ว่าโคนมในจังหวัดสกจนครจะได้เดินและเล็มหญ้า กินอย่างอิสระเสรี แต่หญ้าในท้องทุ่งสกจนครก็มีไม่เพียงพอในหน้าแล้งและแม้ว่าปริมาณโคนมจะเพิ่มจำนวนขึ้น แต่ปริมาณนมที่ได้รับยังคงที่เนื่องจากขาด การให้อาหารเสริมแก่โคนมอย่างเพียงพอ อย่างไรก็ตามการเลี้ยงโคนมทำให้เกษตรกรมีฐานะดีขึ้น แม้จะเป็นเพียงอาชีพเสริมในขณะนี้

แนวพระราชดำริเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สุวิทย์ ผลลาภ อธิบดีกรมปศุสัตว์ ก็ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ การเลี้ยงโคนมไว้ในเอกสารประกอบการอภิปรายในการประชุมวิชาการเรื่อง "โคนมและผลิตภัณฑ์" ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ณ อาคาร ๖๐ ปี คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

"...การเลี้ยงโคนมโดยถือเป็นการอาชีพเสริมหรืออาชีพรอง ส่วนใหญ่มักไม่ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการเลี้ยงโคนมเป็นงานประณีต ผู้เลี้ยงต้องมีความรู้ และมีเวลาดูแลโดยใกล้ชิด ทำให้ได้ผลผลิตสูงต้นทุนการผลิตต่ำการจ้างเลี้ยง และมีเวลาดูแลไม่เพียงพออาจไม่คุ้มทุน..."

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา เกษตรกรไทยเริ่มตื่นตัวและสนใจการเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเห็นว่าอาชีพการเลี้ยงโคนมทำรายได้ดี สม่ำเสมอและมั่นคง ทั้งรัฐบาลก็มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเลี้ยงโคนมเพิ่มมากขึ้น

จรัญ จันทลักขณา เขียนไว้ในบทความ **"ปฏิวัติชาวเพื่อคุณภาพชีวิตคนไทย"** ว่า

"...ปัจจุบันมีฟาร์มโคนมกระจายอยู่ทั่วประเทศกว่า ๒๐,๐๐๐ ราย มีจำนวนโคนมทั้งสิ้นเกือบ ๒๔๐,๐๐๐ ตัว ๘๐% ของฟาร์มโคนมเป็นฟาร์ม ขนาดเล็ก มีจำนวนโคนมต่ำกว่า ๔๐ ตัว ส่วนใหญ่มีโค ๑ - ๑๐ ตัว..."

"...เกษตรกรส่วนใหญ่มีที่ดินน้อย จบการศึกษาระดับประถมสี่ ต้องกู้เงินจากธนาคารมาลงทุน ผู้ที่กู้เงินมาดำเนินกิจการเลี้ยงโคนมส่วนใหญ่ (ราว ๗๐%) กู้จาก ธ.ก.ส. เกษตรกรส่วนใหญ่ยึดอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก..."

สุวิทย์ ผลลาภ อธิบดีกรมปศุสัตว์ ก็ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบ การเลี้ยงโคนมไว้ในเอกสารประกอบการอภิปรายในการประชุมวิชาการ เรื่อง "โคนมและผลิตภัณฑ์" ระหว่างวันที่ ๕ - ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ ณ อาคาร ๖๐ ปี คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

"...การเลี้ยงโคนมโดยถือเป็นการอาชีพเสริมหรืออาชีพรอง ส่วนใหญ่มักไม่ ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการเลี้ยงโคนมเป็นงานประณีต ผู้เลี้ยงต้องมีความรู้ และมีเวลาดูแลโดยใกล้ชิด ทำให้ได้ผลผลิตสูงต้นทุนการผลิตต่ำ การจ้างเลี้ยง และมีเวลาดูแลไม่เพียงพออาจไม่คุ้มทุน..."

นอกจากนี้ ปัญหาในการเลี้ยงโคนมที่เกิดขึ้นในระยะหลัง นอกจากจะเป็นเพราะปัจจัยภายนอก เช่น ต้นทุนอาหารสัตว์สูง ต้นทุนค่าพันธุ์โคสูง ค่าที่ดินและค่าแรงงานที่สูงขึ้น ฯลฯ แล้ว ปัจจัยภายใน คือ ตัวเกษตรกรผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความสามารถและศักยภาพจำกัดในการจัดการและแก้ไข ปัญหาการเลี้ยงโคนมของตนกล่าวคือการเลี้ยงดูลูกโคเพื่อไปเป็นแม่พันธุ์ยังไม่ถูกต้องและเหมาะสม การให้อาหารก็ยังไม่เพียงพอและถูกต้อง ทั้งนี้เป็นเพราะพื้นฐานเดิมของเกษตรกรไทยซึ่งมาจาก ชาวนาเคยชินกับการปลูกพืชฤดูเดียว เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกแล้วเก็บเกี่ยวครั้งต่อ ครั้ง ไม่ต้องดูแลมากทำให้ขาดการมองระบบการผลิตอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เช่น ไม่ยอมลงทุน ค่าอาหารเสริมที่จะช่วยโคให้น้ำนมเพิ่มขึ้นหรือลูกโคมีความสมบูรณ์เต็มที่ส่วนใหญ่อยังเลี้ยงใน ลักษณะให้หาหญ้ากินเอง ผลก็คือ ลูกโคไม่สมบูรณ์พอ ผสมพันธุ์ยาก แม่โคก็ให้ปริมาณน้ำนมน้อย เป็นต้น

นอกจากนั้น อาชีพการเลี้ยงโคนมยังต้องการวินัยจากผู้เลี้ยงสูง แม้จะมีรายได้ดีก็ตามแต่ผู้เลี้ยง ต้องรีดนมวันละ ๒ ครั้ง เช้า - เย็น ต้องรักษาความสะอาดน้ำนมอย่างเคร่งครัดและต้องไปส่งน้ำนมดิบ ยังศูนย์รวมนมทุกวันๆ ละ ๒ ครั้ง ถ้าเลี้ยงในลักษณะ “วัวยืนโรง” ก็ต้องให้อาหารเป็นเวลาและรักษา ความสะอาดโรงโคอยู่เสมอ ลักษณะงานที่มี “เวลา” เป็นตัวกำหนดนี้ กอปร กับ การคลุกคลีกับงานที่ไม่สะอาด ทำให้คนรุ่นหนุ่มสาวซึ่งยังยึดติดกับค่านิยมรัก ความสบายแต่งกายสวยงามไม่นิยมรับสืบทอดกิจการจากครอบครัว จึงปรากฏการขาดแคลนแรงงานในวัยหนุ่มสาวเป็นจำนวนมาก

ในปัจจุบัน ประเทศไทยสามารถผลิตน้ำนมดิบได้เพียงประมาณร้อยละ ๒๕ ของปริมาณนมและผลิตภัณฑ์นมที่บริโภคภายในประเทศ อาชีพการเลี้ยงโคนมจึงยังเป็นอาชีพที่มีอนาคตและยังเป็นการช่วยประเทศชาติอีกทางหนึ่ง อาชีพนี้หลายกลุ่มหลายสหกรณ์ จะยังไม่ประสบความสำเร็จหากผู้เกี่ยวข้อง คือ ตัวเกษตรกรและรัฐผู้มีหน้าที่ส่งเสริมจะได้ยึดแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน เมื่อวันพฤหัสบดีที่ ๑๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๐ ในโอกาสที่อธิบดีกรมปศุสัตว์ นำผู้แทนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและผู้แทน สมาชิกสถานีผสมเทียมเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ก็จะได้สาระที่เป็นประโยชน์และทันสมัยแม้เป็นเวลา ๑๓ ปี ล่วงมาแล้วก็ตาม

"...ข้อขัดข้องต่างๆ จะว่าเป็นของธรรมดาก็ได้ เพราะว่า ด้วยเหตุหลายประการ เหตุอย่างหนึ่งซึ่งเป็นรากฐานเลี้ยงโคนม และกิจการโคนมนี้เป็นสิ่งที่ยากเพราะว่าผลิตผลที่เรามุ่งที่จะทำเป็นผลิตผลที่ถ้าไม่จำหน่ายทันทีก็อาจจะเสียไป เสียประโยชน์ไปและทำให้ล้มจมขาดทุนได้ ฉะนั้นกิจการนี้ จึงต้องศึกษามากและเกี่ยวข้องกับวิชาการหลายด้านวิชาการโดยตรง ก็คือ วิชาการปศุสัตว์ คือ การเลี้ยงสัตว์ เลี้ยงโคให้สมบูรณ์ แข็งแรง ให้ผลิตนมได้มากที่สุด ต่อไปก็ต้องหาทางที่จะรักษานมให้สดจนกระทั่งถึงตลาด คือ ผู้บริโภคให้นมนี้มีคุณภาพดี ไม่เสียหายก็มีหลายวิธี วิธีที่ทำต่างๆ นี้ ก็ต้องอาศัยวิชาความรู้ในด้านอื่นนอกจากปศุสัตว์ไมใช่น้อย ฉะนั้นก็เป็นสิ่งที่จะเป็นอุปสรรคได้ นอกจากนี้ก็มีอุปสรรคในด้านการบริหารกิจการนั้นๆ ทำให้ความลำบากซับซ้อนเข้าไปอีก ทั้งนี้ท่านทั้งหลายก็ทราบดีแล้วว่า มีอุปสรรคอะไร มีปัญหาอะไรและจะต้องปฏิบัติตามหลักวิชาอย่างไร เพราะได้ศึกษามาเป็นเวลาช้านานพอสมควร สิ่งที่จะต้องขาดไม่ได้ก็อย่างที่ได้รายงาน คือ ต้องมีความสามัคคี และขออย่าว่าที่ว่า แต่ละคนมีความสำคัญสำหรับแต่ละคนหมายความว่าถ้าตัวเราบำเพ็ญตนดี ปฏิบัติดี ก็ตัวเองได้รับประโยชน์เพราะเหตุว่า ถ้าตั้งเป็นกลุ่มสหกรณ์ แต่ละคนสมาชิกแต่ละคนมีความสำคัญ ถ้าสมาชิกทำตนไม่ตรงตามจุดประสงค์ของสหกรณ์ก็เท่ากับ ทฤษฎีต่อตัวเอง ก็ไม่คุ้ม ฉะนั้นขออย่าว่าความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันและต่อตัวเองเป็นสิ่งสำคัญและเป็นหัวใจของการอยู่เป็นสหกรณ์ และที่ว่าสหกรณ์นี้เป็นทางออกหรือทางเดียวที่จะปฏิบัติอาชีพที่จะเลี้ยงโคนมได้อย่างเดียว ก็เพราะว่าการเลี้ยง โคนมนี้ต้องมีกำลังร่วมกัน ถ้ามีกำลังร่วมกันผลิตก็ได้ดีและจำหน่ายก็ได้ดี ฉะนั้นหัวใจสำคัญของอาชีพที่ท่านเลือกก็คือ ความสามัคคี ความร่วมมือกันดีๆ ใช้ความรู้ทางวิชาการและ เผื่อแผ่กัน นอกจากนี้ก็ขอให้เข้าใจกัน ไม่ใช่เฉพาะวิชาการ ปศุสัตว์เท่านั้นเองที่จะทำให้อาชีพโคนมอาชีพเลี้ยงโคนมสำเร็จ จะต้องสนใจในด้านวิชาการ ทั้งในด้านความรู้ในการจำหน่ายจะมีความสำเร็จได้..."

ธนาकारโค-กระบือ : พระปรีชาในการแก้ปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิตของเกษตรกร

เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรในพื้นที่โครงการพัฒนาที่ราบเชิงเขาจังหวัด ปราจีนบุรี ในครั้งนั้นราษฎรได้ถวายฎีกาว่าขาดแคลนวัวควายใช้ไถนา ต้องเข้ามาใช้งานในราคาแพงมาก บางคราวเมื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรแล้วก็ กลายเป็นค่าเช่าไปเกือบหมด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงพระราชทานพระราชดำริให้กรมปศุสัตว์หาทางช่วยเหลือราษฎรโดยการตั้ง ธนาकारโค- กระบือขึ้น

พระราชดำริที่พระราชทานแก่คณะสมาชิกผู้รับนมสวนจิตรลดา คณะสมาชิกผู้เลี้ยงโคนม และคณะผู้นำกลุ่มสหกรณ์ที่เข้าเฝ้าฯ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้ทรงอธิบายถึงพระราชดำริในเรื่องนี้ว่า

"...เรื่องธนาकारกระบือนี้เป็นเรื่องที่นับว่าใหม่สำหรับโลก เพราะว่าโดยมากในโลกปัจจุบันนี้นักคิดแต่ที่จะมีความก้าวหน้าในทางที่จะใช้เป็นเครื่องจักรกลไสำหรับมาช่วยทำการเกษตร ทำการกสิกรรม แต่มาเดี๋ยวนี้รู้สึกจะเกิดความลำบากเพราะว่าเชื้อเพลิงแพง จึงทำให้ความก้าวหน้าในด้านเครื่องทุ่นแรงจะเสียไป ฉะนั้นจึงต้องพยายามหาทางที่จะใช้เครื่องทุ่นแรงแบบโบราณก็คือใช้สัตว์พาหนะสัตว์ที่จะใช้ในงานสำหรับการเกษตร เช่น โคหรือกระบือ การที่จะมีโคหรือกระบือนั้นก็มีปัญหามาก เพราะว่าชาวนาชาวไร่ไม่มีทุนพอที่จะไปซื้อหรือแม้จะเลี้ยงก็อาจจะลำบาก จึงมีความคิดขึ้นมาว่า ถ้าทำเป็นหน่วยหนึ่งที่มี โคหรือกระบือไว้พร้อมที่จะให้ชาวนาชาวไร่ได้ใช้ก็จะเป็นการดีจึงทำในรูปที่เรียกว่า ธนาकार..."

โครงการธนาคารโค - กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

คุณสมบัติของเกษตรกร

- 1 เป็นเกษตรกรมีสัญชาติไทย อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป
- 2 มีอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน หรือเลี้ยงสัตว์
- 3 มีความประพฤติดี และยินดีให้ความร่วมมือกับทางราชการ
- 4 ยังไม่เคยได้จับโคหรือกระบือจากโครงการอื่นๆ มาก่อน
- 5 มีความเหมาะสมและสามารถที่จะดูแลเลี้ยงดูโค-กระบือได้
- 6 มีรายได้ไม่เกินเกณฑ์ จปร.1 (ฉบับที่เป็นปัจจุบัน) หรือได้รับการอบรมจากคณะกรรมการหมู่บ้านหรือคณะกรรมการชุมชนนั้นๆ ว่าสมควรได้รับความช่วยเหลือ

“วัตถุประสงค์ที่สำคัญของ ธคก. คือ ช่วยเกษตรกรที่ยากจนในพื้นที่จังหวัดแพร่ได้มีโค-กระบือ ไว้เลี้ยงเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น”

ขั้นตอนการขอรับบริการ

1. เกษตรกรยื่นแบบ แสดงความจำนง ต่อปศุสัตว์จังหวัดแพร่
2. ปศุสัตว์จังหวัดแพร่ แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อตรวจสอบและรับรองคุณสมบัติเกษตรกร
3. เสนอต่อสำนักงานปศุสัตว์เขต พิจารณาคัดเลือก และเสนอ ธคก. เพื่อพิจารณาช่วยเหลือต่อไป

คำว่า “ธนาคารโค - กระบือ” เป็นศัพท์ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดขึ้น หมายถึง ศูนย์กลางรวบรวมโคและกระบือโดยมีบัญชีควบคุมดูแลรักษา แจกจ่ายให้ยืมเพื่อใช้ประโยชน์ในทางเกษตร และเพิ่มปริมาณโคและกระบือตามหลักการธนาคาร

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ กรมปศุสัตว์ได้นำกระบือพันธุ์ จำนวน ๒๘๐ ตัว ไปให้เกษตรกรผู้ยากจนในท้องที่อำเภอสระแก้ว และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี เช่าซื้อและผ่อนส่งในระยะเวลา ๓ ปี ต่อมาเมื่อข่าวโครงการนี้แพร่หลายออกไปทางสื่อมวลชน ผู้มีจิตศรัทธาหลายท่านจึงได้ร่วมบริจาคโดย เสด็จพระราชกุศลอีกจำนวนหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้กรมปศุสัตว์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการโครงการธนาคารโค - กระบือ เพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริทั้งหมด

ธนาคารโค - กระบือ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่แสดงถึงพระปรีชาสามารถของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการกำหนดประเด็นปัญหาและหาทางแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น วัวควายเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของคนไทย มาแต่อดีตกาล ในปัจจุบันแม้การเพาะปลูกแบบสมัยใหม่จะทำให้เลิกใช้วัวควายเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรหรือ เทคโนโลยีที่แพงขึ้น แต่สำหรับเกษตรกรที่ยากจนทั่วไป แม้ปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐานคือวัวควาย ก็ยังไม่สามารถมี ไว้ในครอบครอง

ธนาคารโค - กระบือ จึงเกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรยากจนที่มีอาชีพ ในการทำไร่ทำนาโดยการให้เช่าซื้อ ผ่อนส่งในระยะยาว ให้เช่าเพื่อใช้งาน ให้ยืมเพื่อผลิตพันธุ์หรือเพื่อใช้งาน การจัดตั้งและบริหารธนาคารโค - กระบือ เป็นการรวมพลังเพื่อร่วมมือ กันระหว่างเกษตรกรในหมู่บ้านเดียวกัน เกษตรกรที่มีฐานะยากจน ไม่มีโค - กระบือ เป็นของตนเอง แต่มีความขยันหมั่นเพียรสามารถกู้ไปใช้งานในรูปแบบต่างๆ ตามที่ตกลงในราคาถูก เกษตรกร ที่อยากเป็นเจ้าของโค - กระบือ มีโอกาสเช่าซื้อผ่อนส่งระยะยาวหรือยืมไปเลี้ยง โดยเมื่อตกลง ลูกโค - กระบือตัว - แรกจะเป็นของธนาคาร ตัวต่อไปใช้วิธีแบ่งจำนวนกับธนาคารฝ่ายละครึ่ง การใช้ประโยชน์จากธนาคารโค - กระบือ ดำเนินด้วยดี เกษตรกรที่เป็นสมาชิกได้รับบริการอย่างทั่วถึงโดยรัฐบาลไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการซื้อโค - กระบือมาแจกให้แก่ราษฎรยากจนเหมือนเช่นอดีต

สิ่งหนึ่งที่ควรบันทึกไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราทรงมีน้ำพระทัยเมตตามิใช่ต่อราษฎรเท่านั้น แม้วัวควายที่แก่ชราที่ทรงมีพระเมตตาตาสงสาร นายทิม พรรณศิริ อดีตอธิบดีกรมปศุสัตว์ เล่าว่า พระองค์ ทรงเสนอให้จัดทำ **บ้านโค - กระบือชรา** ขึ้นที่ปากช่องในเนื้อที่ ๒ - ๓ ไร่ เพื่อเอาวัวควายที่ปลดระวางแล้วไปเลี้ยงที่นั่น มีพระราชดำรัสว่า ไม่อยากให้ฆ่าวัวควายที่มีคุณค่าต่อเกษตรกรน้ำพระทัยที่เอื้ออาทรต่อทุกสรรพสิ่ง เช่นนี้เป็นคุณสมบัติอันประเสริฐยิ่ง

สรุปได้ว่า ในส่วนของงานด้านปศุสัตว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมุ่งช่วยเหลือให้เกษตรกรส่วนใหญ่ซึ่งยากจนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงปศุสัตว์ภายในครัวเรือนโดยการแจกพันธุ์ให้เลี้ยงบ้าง ให้เช่ายืมพ่อพันธุ์ไปบ้าง ผลพลอยได้จากการเลี้ยงสัตว์ในครัวเรือนก็คือ ปุ๋ยคอกซึ่งสามารถนำไปใช้ในไร่นา ส่วนเกษตรกรที่ยึดอาชีพเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพหลัก ทรงสนับสนุนให้พัฒนาวิธีเลี้ยงโดยพระราชทานพระราชทรัพย์ให้มีการค้นคว้า ทดลอง ด้านกิจการโคนม เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาเป็นตัวอย่างเผยแพร่แก่เกษตรกร ทรงสนับสนุนให้เกษตรกรหันมานิยมเลี้ยงโคนมเพิ่มขึ้นและเลี้ยงให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกร และช่วยลดเงินตราที่จะต้องนำไปซื้อผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศปีละหลายล้านบาท นอกจากนี้ยังได้ทรงวาง รากฐานการจัดการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นมเพื่อเป็นแบบอย่างของการเกษตรที่ครบวงจร กล่าวได้ว่าความสำเร็จของกิจการโคนมในประเทศไทยมีที่มาจากพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านโดยแท้

ที่มา กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เรียบเรียงโดย ส่วนงานการเกษตร สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง